

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 5. avgusta 1857.

Največje potrebe našega kmetijstva.

Govor gosp. prof. dr. Hlubek-a v velikem kmetijskem zboru na Dunaji 15. maja 1857.

Po predgovoru, v katerem je gosp. govornik od kmetijskih družb, njih poklica in njih delavnosti govoril in razložil, kako naj se obnašajo in kaj naj počenjajo, da so kmetijstvu svoje dežele v korist, je začel tudi od tistih potreb govoriti, katerim kmetijska družbe, če bi še tako rade, ne morejo vstreci, in katerim le vlada našega cesarja in gospoda zadostiti zamore.

Te potrebe želim ob kratkem razložiti — govori gosp. profesor na dalje — nadjajoč se, da me bo slavni zbor poterpežljivo poslušal; saj nismo na Dunaj prišli, da bi se kratkočasili, ampak zato, da se o tem pogovorimo, česar je v povzdigo kmetijstva potreba; zapustili smo svoj dom in se v stolno mesto podali, da bi svojemu vladarju, ki je tako krepák v slavnih djanjih, tudi djansko pokazali, da je obdelovavcom njegovega velikega cesarstva živo mar za edino, močno in premožno Austrijo.

Poglavni stebri, na ktere se kmetijstvo opira, sta delo in kapital, — česar pa nam najbolj pomanjkuje, je, da delavcov manjka in pa za gospodarstvo potrebnega dnarja; to poslednje se očitno vidi iz tega, da toliko kmetij pride na kant. O potrebi naselnikov nočem govoriti, — tudi od tega ne, da bi potreba bilo, da bi se tudi tistih 23 dní delalo, kateri so od sv. cerkve preklicani prazniki, in da bi se ob času velike potrebe tudi vojaki rabili za kmetijske dela, — ampak le zastran kapitala (dnarja), ki ga kmetovavec za svoje gospodarstvo potrebuje, hočem omeniti, da skor ni dežele v Evropi, v kateri bi kmetovavec tako težko dnarja na pósodo dobival kakor v našem cesarstvu.

Ta težava pa je od tistega časa najhuja postala, odkar sirotinski dnarji (Waisengelder) ne ostajajo več v deželi.

Edine posojilnice, ki so po letu 1848 še ostale, so hranilnice (šparkase). Ni mi treba na dolgo in široko dokazovati, da hranilnice, kakoršne so dan današnji, niso v stanu, kmetijstvu z dnarjem dostojno pomagati. One se še niso v podružnice razdelile, še ne objemajo vseh krajev svoje dežele, so skor le za glavne mesta, in nimajo še do dan današnjega dné nobene prave, od zvedenih mož poterjene podlage za cenitev tistih reči, za ktere se pri njih posojila išejo. Kdor tedaj pri njih dnarja na pósodo išče, mu mora prav biti kakor koli mu cenivci samovoljno njegovo posestvo cenijo, in dokaj dnarja mora včasih še pred potrositi, preden le kaj malega na pósodo dobi.

Vse te potrebe so bile tudi na višjem mestu spoznane; osnovali so tedaj zastavnicó na Dunaji, ktera ima kmetovavcom z dnarjem pomagati, toda ne manj kakor 5000 gld. na pósodo dajati.

Al s to napravo ni našim potrebam dosti pomagano; tista silna velika množica kmetov, katerih celo {premoženje skupaj ni 5000 gold. vredno, ne more od te dobrote celó nič doseči, in vendar bi treba bilo, pred vsem na potrebe teh malih posestnikov gledati. Tem pa ne more pomagati nobena posojilnica na Dunaji, in če bi jo tudi modrost Salamonova na noge postavila; ako se hoče tem pomagati,

se jim mora pomoč blizo na roke dati in posojilnice morajo takošne biti, da ne poznajo le zemljiša tistega kraja, temuč da so jim znani tudi ljudje, kateri potrebujejo dnarja na pósodo.

Take posojilnice bi bile podružnice hranilnic (šparkas), po deželi razkropljene, po potrebah osnovane in od višje vlade podpirane.

Ne bom se spušal v nasvete, kako naj bi se osnovala take podružnice; reči pa moram, da se tem potrebam zamore le s tem pomagati, ako visoko vladarstvo to reč tako napravi, da bi se sirotinski dnarji v hranilnične podružnice stekali ali pa se napravile samostojne kase sirotinskih dnarjev v vsaki deželi, — da bi se vpeljalo umertvenje posojil in določile gotove pravila, po katerih se imajo ceniti posestva, ktere hoče kmetovavec zastaviti, — da bi se poštnina pri pošiljanji šparkasnih bukvic zavolj upisovanja odrajtanih činžev in umertvenih zneskov znižala, in pupilarna ali sirotinska varnost čez nepotrebno ne napenjala, ampak le kar je prav.

Da je res potreba očitna, da bi se poštnina za pošiljanje šparkasnih bukvic znižala, se lahko vidi iz enega samega izgleda, ki ga hočem iz Štajarskega povedati. Ako se šparkasne bukvice iz gori omenjenga naména pošiljajo, da se posojilo od 100 gold. v 36 letih izbrise, bode poštnina, če stanuje kmet, postavimo, 16 milj od Gradca (na priliko, v Slovenjem Gradcu), v vsem skupaj znesla 116 goldinarjev, tedaj za 16 goldinarjev več kakor se je kmetu posodilo.

To tedaj kar sem za polajšanje vsega tega nasvetoval, da bi kmetovavci za svoje gospodarske potrebe v prihodnje lože in blizo doma dnarja na pósodo dobivali, je ena poglavnih želj v pripomoč kmetijstvu. (Dal. sl.)

Žito in kruh.

Ljudska omika stoji v ozki zvezi z obdelovanjem polja in s sejo žita. Vsak narod, kateri se je precej od začetka z poljedelstvom pečati začel, je v kratkem času višjo stopnjo omike dosegel, kakor oni, kateri si je s lovom ali z živinorejo vsakdanji živež dobival.

Visoka stopnja omike starih Gerkov in Rimljanov nam jasno dokazuje, kako neobhodno potrebno je poljedelstvo gledé na duševni napredek vsakega naroda. Kmetijstvo dela človeka mirnega in navdaja ga z ljubeznijo proti domovini njegovi; pastirstvo in lov pa delata človeka divjega in neobtesanega, pa tudi storita, da mu ni veliko mar za domovino, ker tak človek le tje ide, kjer je zverine in paše dovolj. Ravno tako se je godilo s starimi narodi; nekteri so se precej poljedelstva poprijeli, ter so s tem svoje blagostanje in omiko utemeljili. Večina pa narodov poprijela se je lova in pastirstva, ter je tako v vsem zaostala.

Ne dá se dvomiti, da najperva hrana ljudem bilo je sadje, in da še le pozneje so korist in dobroto žita spoznavati in ga za hrano upotrebljevati začeli; kadaj? — nam ni znano.

Basnoslovje starih Gerkov nam pripoveduje, da je Ceres najpred v Sicilii, potem pa v Atinjah ljudi žito po-

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 8. avgusta 1857.

Največje potrebe našega kmetijstva.

Govor gosp. prof. dr. Hlubek-a v velikem kmetijskem zboru na Dunaji 15. maja 1857.

(Dalje.)

Lani je dunajska kmetijska družba, ktera danes 50letno obletnico praznuje, izpisala vprašanje: „Kako bi bilo mogoče, da bi dežele našega cesarstva si same izrejevale toliko goveje živine kolikor je potrebujejo in da bi potem treba ne bilo iz ptujih dežel si je kupovati?“ — Niso mi sicer znani odgovori na to vprašanje, al to dobro vém, da nobeden ni rešil te zastavice, ako ni klical o tej potrebi višje vlade na pomoč. Mi nismo v stanu odverniti devetogubnice (goveje kuge), za ktero vsako leto toliko živine v nekterih deželah našega cesarstva pocépa, — pa tudi je ne moremo hitro nadomestiti kar je je poginilo. Višja vlada mora pomagati, sicer je vés naš trud zastonj, in saj nekolika pomoč o tem bi bila po mojih mislih, da bi se cena solí znižala. Že veliko veliko let se čuje glas: „dajte nam živinsko sol dober kup!“ al ta glas ni bil še uslišan, ker od ene strani nekteri učeni možaki terdijo, da živina ne potrebuje solí, ker je že tako dosti v klaji dobiva, in ker se od druge strani vlada boji, da bi si potem državni dohodki preveč ne pomanjšali.

Al prašajmo te učene možake: če je v rastlinah toliko solí, kakor pravijo, zakaj pa oni z svojih miz ne pahnejo solnjakov, ker v tistih žlahnejših rastlinah, ki jih oni na mizo dobé, je vendar gotovo več solí kakor v klaji, ki jo uboga živina vživa? Vprašajmo jih: zakaj je modri Stvarnik tričetertinke poveršja naše zemlje osolil, obdavšijo z morji, katerih voda je slana? Vprašajmo kmetovavce tistih nesrečnih dežel, v katerih skor vsako leto goveja kuga razsaja: s čim odvrčajo še najbolj to bolezen? Vprašajmo kmetovavce goratih krajev, kjer je bolezen v gobcu in na parkljih tako rekoč domá: s čim to belezen najbolj ozdravljajo?

Na vse to vprašanje bomo dobili odgovor s soljo. Da neizmerna voda, ktero je Stvarnik v morja vlil, ne gnjije, jo je osolil, — da nam meso, slanina (špeh) itd. ne gnjije, jih solimo, — da mnogotere nevarne živinsk bolezní odvernemo ali že začete ozdravimo, kakor so, na priliko, čerm (metlaji ali vrančni prisad), goveja kuga, bolezen v gobcu in na parkljih itd., dajemo živini kislín ali pa tudi kuhinske solí. Kemija nas uči, da prosta solna kislina in kuhinska sol ste v želodcu tiste imenitne stvari, ktere v ti veliki kuhinji življenja prekuhujete, kar je živina povžila. S pomočjo solí se zboljša najslabeja klaja in popravi spridena, sol naredí živini več mleka, več mesa, več mastí — sol je tedaj ena pglavitnih podpor živinoreje in s soljo se dá deloma rešiti tista zastavica, od ktere smo gori rekli, da jo je slavna dunajska družba uganiti dala.

Iz ust kmetovavcov bomo dalje slišali, da je gnoj veliko bolji, ako živina solí dobiva, in vinorejci nam bojo poterdili, da je celó vino boljše, če so se vinogradi s takim gnojem gnojili. — za tega voljo so že v starodavnih časih gospodarji svoje zemljiša s soljo potresali, potresali so s soljo pa tudi grojzdje in sadje, preden so vino iz njega prešali.

Vprašajmo kemijo: iz česa se redé rastline? in slišali bomo, da kislíne (ogeljna-, gnjilovična-, žvepljena-, fosforova- in solitarjeva kislina), in lugaste solí so tiste stvari, ktere so živež rastlinam.

Obertnimo se do fabrik in obertnij in vprašajmo jih: kaj jim je potreba za krepak napredek? in zvedili bomo, da dober kup sol.

Vprašajmo milostljivega Stvarnika: zakaj je v nedrije zemlje, ktero nam je za prebivališče določil, toliko solí položil, in modrost njegovih del nam bo odgovorila: zato, da se stvari na zemlji ohranijo in da si človek — končnik mojega „Bodi“ — toliko lože v potu svojega obličja preživiti more. — Vprašajmo pa deržavnike: zakaj so zoper vso modrost Božjo in zoper vse spoznanje človeškega rodú ravno ta kamen (sol), kterege je toliko na zemlji in kateri se tako lahko dobiva, tako podražili? in dobili bomo odgovor: zato, ker je ta kamen živa potreba, zato ker ubožec kakor bogatíncec solí potrebujeta, — jo tedaj obá plačati morata. Deržavniki bojo odgovorili dalje: Da kmetovavci v Švajci, na Bavarskem, Rusovskem, Pruskem in v Serbii avstrijansko sol dober kupimajo, in da na mejah teh dežel kontrantari veliko veliko avstrijanske solí v avstrijanske dežele nanosijo, to se opira na posebne mednárodne pogoje, kateri se ne dajo premeniti, — in da mnogo kmetovavcev na Tiroljskem, Koroškem in Salcburškem določeno mero solí vsako leto po nižji ceni dobiva, so nanesele posebne okoljšine teh dežel. Tako bojo govorili deržavniki.

Ako bi, hvala Bogú, ne živeli v takem času, v katerem so presvitli Cesar namestnikom neke dežele sami rekli: naj le odkritoserčno razodenejo potrebsine svoje dežele, — ako bi ne vedili, da višja vlada naša rada naravnost resnico pozveda, — ako bi znano ne bilo, da ni davnej kar je fabrikam in obertnikom domača sol po nižji ceni dovoljena, pa jim tudi ptuja sol dober kup naklonjena bila, bi si ne bil upal o potrebi dober kup solí odkritoserčno govoriti. Tako pa smemo upati, da bodo naše besede in prošnje 4 milijonov avstrijanskih kmetovavcov uslišane, ako se s prošnjo to sedaj obertnemo do prestola našega v djanji tako krepkega Vladarja. (Dal. sl.)

Našim podobarjem in malarjem, pa tudi drugim v prevdarek.

Ako ravno pretečene leta niso bile narboljšim prištevati, tako da je pri marskteri hiši zlo terdo šlo za potrebni vsakdanji kruhek, so vendarle po vsem Slovenskem ljudje z veseljem prav veliko storili za ozaljšanje cerkvá, kar živo priča, da dobro katoliški duh med Slovenci veje in da jim sv. vera ni prazna reč. Očitnih pohval smo brali po časnikih že prav veliko; tedaj molčim od teh in le nektere opazke pristavim in svoje misli v cerkvenem zidanji in zaljšanjí zapišem, pa ne da bi jih kteremu posili vrvitati, ali da bi celó kterege žaliti hotel.

1. Razun nekterih na vse strani dobro izurjenih podobarjev, ktere radi mojstre imenujemo, večina naših podobarjev vse altarje po enem kopitu ravná in skorej povsod, nič

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 12. avgusta 1857.

Drug svet gospodarjem zavolj klaje.

Kakor se od več krajev od sedanje terde suše sliši in govori, tako se tudi pri nas, v Šaleški dolini godí, kar nam veliko skerb dela, kako si ubogo živinico čez zimo preživiti, ker že zdaj po sušini segamo in jo kermimo.

V 61. listu nam „Novice“ svetovajo, turšico sejati za klajo. Tako dober nasvèt je to, si prav tečne piče pripraviti za sirovo pa tudi suho klajo. Še obilejše in ravno tako tečne klaje se dobí, če se za seme pol turšice, pol ovsa ali pa jare reži vzame.

Malokdo se pa pri nas omenjenega nasveta poslužiti zamore, ker ravno nimamo praznih njiv, in smo gnoj za repno setov porabili, torej drug svèt gospodarjem ponudim. Pomanjkanje klaje nas bo prihodnjo spomladi še bolj morilo kakor to jesen; skerbimo torej za zgodnjo spomlad si je pripraviti.

Proti jeseni bomo imeli več gnoja kakor zdaj, pa tudi praznih njiv, kamor mislimo v vigredi (spomladi) zelje ali pozni krompir saditi ali prosó ali lan sejati. V ta namen naj si gospodar že v jeseni zemljo pripravi, dobro pognoji, zorje in po svoji potrebsini nekatere ogone z režjo, nekatere s pol ječmenove in pol režene zmesi odveh ali treh raznih časih gústo naseje in dobro prevleče. Tako dobí spomladi dovolj klaje, dokler še trave za košnjo ni, ter si tudi njivo jako zboljša in za vsako drugo setev ugodno stori.

Jez svojega zelnika nikoli ne pustim čez zimo praznega; kakor hitro zelje pospravimo, ga dam preorati in z režjo obsejati, ki mi spomladi prvo zeleno klajo za kravo dá.

Iz Šostajna.

P. Musi nadučitelj.

Največje potrebe našega kmetijstva.

Govor gosp. prof. dr. Hlubek-a v velikem kmetijskem zboru na Dunaji 15. maja 1857.

(Dalje.)

Rekel sem, da bi spravili živinorejo domačo na višjo stopnjo, ako bi živini dajali solí, in če bi domače govedine več in bolje imeli, bi nam ne bilo treba ptuje, pa tudi iz ptujega pripeljanih koč ne.

Al sred pota ne smémo ostati, ako hočemo svojo nalogo popolnoma spolniti in odverniti, da bi ne šlo vsako leto blizo 30 milijonov srebernih dvajsetic iz našega cesarstva v ptuje dežele. Treba je tedaj, da terdno podlago priložimo obširni in stanovitni živinoreji pri nas doma.

Ta podlaga pa je, da pridelujemo več in bolje klaje za ljubo svojo živinico. Dosti sicer se je že govorilo, pisalo in priporočevalo, naj se oberne več polja za pridelovanje trave, detelje in druge živinske klaje, sem ter tje je to priporočevanje tudi ubogano bilo, — al vse premalo vidimo pri nas poljá s klajo obsejanega; senožeti in pašniki so še zmiraj pri nas poglavitni klajniki.

Naše cesarstvo ima 11½ milijonov oralov senožet in 12½ milijonov oralov spašnikov, tedaj 24 milijonov oralov zemlje za travo (travnikov); ako pomislimo, da po-

lje našega cesarstva ne znaša več kakor okoli 36 milijonov oralov, moramo reči, da je to kaj srečna razmera med njivami in travniki, in sicer tako srečna, da joo v malokteri deželi Evrope nahajamo. In vendar nismo v stanu toliko goved in koč si prirediti, kolikor jih potrebujemo. Ali ni to žalostno! Ali nas nima sram biti!

Zakaj pa je to tako? ni nam treba dolgo si glave ubijati. Obernimo svoje oči le na naše senožeti in spašnike, in kmalo nam bo vse jasno, če oces nalaš ne zatisnemo. Namesto senožet, na ktere bi lahko umno vodo napeljevali in jih močili, vidimo močirje, travnike s kisló in pusto travo, — namesto rodovitnih spašnikov germovje, ternje in prazne tla, na kterih muhe in brenceljni živino naganjajo, da bezlja in skače in je serborita, kakor da bi imela vsega dosti, in vendar izstradane živinčeta le skačejo, pikane od nadležnega merčesa. Namesto kanalov in vodotokov vidimo reke in potoke, ki se v stoternih ovinkih po planjavah in dolinah tiho plazijo ali pa silno deró in bobné, in vsak hip škodo delajo zemlji, ktero kmetovavec s toliko trudom obdeluje.

Ako bi kmetovavci svojo zemljo tako obdelovali, da bi namesto 100 centov klaje je le 105 centov pridelovali, bi pridelali potem v vsem skupej 12 milijonov centov klaje več kakor je zdaj pridelamo; potem pa bi bili v stanu 2 milijona goved srednje velikosti vsako leto več izrediti, in tako bi ohranili doma tistih 30 milijonov srebernih dvajsetic, ktere vsako leto romajo iz našega cesarstva za goveda in goveje kože v ptuje dežele.

Al tudi te važne naloge za povzdigo živinoreje niso v stanu kmetovavci sami spolniti, deloma zato, kjer jim pomočkov manjka, da bi mogli vodé (reke in potoke) peljati tako, da bi ne bilo v škodo zemljišem, deloma pa tudi zato, ker nimamo še tistih važnih vodnih postav, ktere zadevajo močenje ali na suho devanje zemljiš. Kakor zdaj še ta reč pri nas stoji, dostikrat vsak neumnež in svojoglavec lahko svojemu sosedu brani, da ne more vode napeljati na svojo senožet ali jo odpeljati iz senožeti; dosti je, da le reče: „Jez ne pripustim tega“ in pravda je pri kraji. In za tega voljo se po več krajih godí, da zdaj žabe in krote regljajo tam, kjer bi se vsako leto veliko žita ali več tisuč centov klaje pridelovalo.

Vse to, kar sem sedaj razložil spada v tretjo potrebo kmetijstva našega. (Dal. sl.)

Cesarski notárji in njih opravilstvo.

Vážnost notárstva in dobičke, kteri iz njega izvirajo, poznati, je vsakemu silno potreba. Notárstvo je z vsemi stranmi pravnega življenja, kakor se v vsakdanjem občenju ljudi kaj mnogoverstno razodevajo, v tesni tesni zvezi; dobički pa, ktere ta državna naprava daje, se kažejo v tem, da je vsakemu državljanu mogoče, v pravnih zadevah javne ali očitne pisma od mož dobivati, kteri so za to od države postavljeni in poverjeni. Notárji so v naši slovenski domovini že več let, pa vendar bi utegnili na pravem mestu biti, da „Novice“ še enkrat kaj več od njih govore.

Kakor je omika narodov napredovala, tako je tudi njih

gospodarske, obertnijske in národske.

Lzhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 19. augusta 1857.

Največje potrebe našega kmetijstva.

Govor gosp. prof. dr. Hlubek-a v velikem kmetijskem zboru na Dunaji 15. maja 1857.

(Dalje in konec.)

Ozrimo se sedaj na četerto, prav živo potrebo našega kmetijstva.

Znano je, da poslednje leta so skor po vseh deželah našega cesarstva napravili kmetijske učilnice, v katerih se kmetijski fantje umnega kmetovanja in gospodarstva učijo.

Ni mi treba na dolgo razlagati prida in dobička, kateri izvira deželam iz teh učilnic; saj je jasen kot beli dan vsakemu človeku, kdor ni slep, — al dvě reči ste, ktere overete to dobro napravo: ena je, da je, da v nekterih učilnicah kmetijskim fantom cepijo gospódske navade in se tako kmetijskemu stanu jemljejo fantje, kateri bi imeli kmetje ostati, — druga pa je, da taki učenci niso vojaškega stanu oprosteni.

Vém, da sedanji čas je čas napredka, — al slabo je to, če človek ni s svojim stanom zadovoljen in če bi vsak rad kaj družega bil kakor to, kar je njegov oče.

To je napčno, to je slabo; v tem tiči seme veliko budega, če se povzdiguje čez svoj stan.

Fant v kmetijski učilnici naj ostane to kar je bil; naj nosi častitljivo in lepo in pripravno kmetijsko obleko, in naj ne postane „škric“, kateri se mu podaja kakor zajcu boben. Pa nekatere učilnice niso še s tem zadovoljne, da se mora kmetijski fant preobleči, — ošabnega v obleki delajo ošabnega tudi v mislih; ker se mora učiti zgodovine, zemljopisa, visoke botanike itd., misli potem, Bog vé kakošen modrijan da je, in prevzame se in napuhne, ni potem več zadovoljin s svojim stanom; misli se gospoda, in zabrede po ti puhli vednosti v sto napak in je nesrečen za vse svoje žive dni.

Naj bi kmetijske učilnice to resno prevdarile; naj bi pomislile, da tako napačno izrejeni učenci kmetijskih šol niso za nobeno rabo, ker niso kmetje pa tudi ne gospodje!

Kmetijski fantje naj ostanejo tudi v kmetijskih šolah kmetje, pa dobro podučeni poljedelci naj bojo svojemu stanu v čast, svoji deželi v korist! Suknja dolga ali kratka še ni nobenemu človeku večje vrednosti dala; le to je časti vredno, kar pametnega in dobrega v suknji tiči. —

Druga potreba pri kmetijskih učilnicah pa je to, da bi bili saj tisti učenci, ki se posebno dobro učijo, začasno vojaščine prosti.

Ko bi vživali učenci kmetijskih šol to dobroto, bi veliko fantov vrelo v te šole. Ne, da bi hotel, da bi bile kmetijske učilnice zavetje pred vojaškim stanom, ker vojakov potrebuje vsaka dežela, da je varovana unanjih in notranjih sovražnikov, — al tista dobrota in tista pravica naj bi se nakhlonila tudi tem šolam, ktero vživajo učenci drugih šol, realnih, tehničnih in drugih. —

To so največje potrebe našega kmetijstva sedanji čas, h katerim še spadate dvě, namreč previsoke percentualne davšine (3 $\frac{1}{2}$ od sto) in da nimamo poljske policijske postave.

H koncu je gosp. govornik še omenil tole: Naj v spo-

min tega veselega shoda se združijo vse kmetijske družbe in prosijo slavno vladarstvo, da bi uslišati blagovolilo tu razodete želje, in naj bi verh tega še dovolilo, da bi smele kmetijske družbe tu na Dunaji se večkrat zbirati in prevdarjati potrebe kmetijstva, in kar bi združee sklenile, naj bi tudi smele prestolu Njih Veličanstva poklanjati.

Govor ta je bil z enoglasno slavo sprejet. Pred odhodom namestnikov kmetijskih družb so se podali oni k Njih eksc. ministru notranjih oprav gosp. baronu Bach-u in ga prosili njegove krepke pomoči pred prestolom Njih Veličanstva, kar jim je blagi gospod tudi obljubil.

Treba se je gospodarstva učiti.

(Konec.)

4. Naj se mladenči že zgodaj vadijo vse dele svojega opravilstva poznati, in umeti, zakaj je to ali uno, zakaj se to ali to delo ravno zdaj zgoditi mora, in kakošen nastopek da bi bil, ako bi se opustilo ali odložilo, ter se bodo navadili vse s premislikom delati, se bodo zmislili marsikaj boljše narediti in hitreje namesto po navadi, in umnosti vajeni ne bodo, postavimo, potlej mislili, kar brezmislini radi terdijo, da staro zató, ker je staro, ali novo zató, ker je novo, je dobro, ampak bodo spoznali in čutili, da v natornih rečéh se da čedalje več vediti, in da je dolžnost vsacega človeka rasti v lepih in koristnih vednostih, in da le poterjene resnice deržati se, bodi v starem ali novem, pred sodbe in vraže in izmišljene ne skazane reči pa zavreči, je umnost, prid in čast, in da gerdo je, ne hoteti kaj učiti se in ne znati, posebno tacih koristnih reči ne. Toraj se taki novih reči ne bodo poprijeli, dokler jih skušnje ne poterdijo; pa tudi starih se terdovratno ne bodo deržali, kadar nove bolj kažejo. Lenúh in brezmislini človek ostane pri navadi, ker se mu toži kaj znati ali misliti: zmiraj dela brez misel, po izgledu družih zlo ozke ogone in široke razore, ki niso za nič itd.

5. Vsak mladeneč naj se tudi že zgodaj vadi vse poznati, kar je okoli njega: vsako travo, vsak les, vsako rastlino, vsak kamen in pesek, vse razne zemlje in njih zmešance, in lastnosti vsih teh reči. Naj se uči spoznati, kakošne baže zemlje je ta ali ta njiva, vinograd, travnik, gojzd, in kako globoko; kakošne zemlje da je tukaj ali tamkaj preveč ali premalo za to ali to rastlino, ali pa sploh, kakošnega gnoja da potrebuje, in kako dolgo da ga derži; ktere rastline da ga hitreje povžijejo, ktere bolj počasi; kakošne rastline so za to ali to lego svetá, in kakošno verstenje semen tu ali tam gré. Dalje kateri travniki so dobri, kako in s kakošnimi stroški se dajo slabi popraviti; ktera klaja je boljša za goveda, ktera za konje, ktera za ovce; ktera je kislá in zakaj, in ktera sladka; koliko ta ali ta žival za živež, koliko za vpitanje potrebuje; ktere reči da prej vpitajo in zakaj, koliko to ali uno znese, in kolikošen dobiček kaže. In poslednjič od drevja, kako se zaredí, pomnoží, požlahní; kako se sadje v prid oberne itd.; in od divjega lesóvjá, kateri da je za to ali to rabo, kakošne lastnosti da ima; kateri je za terpež na suhem, na mokrem,